

Collegiaal leren c.q. peer review om de kwaliteit van de bpv te verbeteren

Juli 2016

Auteur: Marloes van Bussel (NCP EQAVET)

De beroepspraktijkvorming (bpv) is een belangrijke pijler van het mbo. Om de kwaliteit van het onderwijs, waaronder de bpv te verhogen hebben scholen in het kader van de kwaliteitsafspraken plannen geschreven. Uit een analyse van de kwaliteitsplannen blijkt dat de aandacht voor het verbeteren en beter borgen van de bpv tegenvalt, terwijl daar -in de ogen van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)- veel kwaliteitswinst valt te behalen. Zo kunnen de plannen concreter en zou er naast aandacht voor het verbeteren van instrumenten en procedures ook aandacht moeten zijn voor andere zaken, aldus OCW¹. De Inspectie constateert daarentegen in het onderwijsverslag 2014-2015 dat bij 95% van de opleidingen de bpv op orde is. Studenten en bedrijven zijn geïnformeerd en voorbereid en de begeleiding van studenten is voldoende. Niettemin ziet de Inspectie ook verbetermogelijkheden. Er valt meer te halen uit de praktijkervaringen die studenten opdoen, door studenten daar nog meer op te laten reflecteren. Ook zouden interessante leervragen van studenten over de beroepscultuur of de beroepsethiek meer aan bod kunnen komen². Uit de meest recente JOB-monitor blijkt de tevredenheid van studenten gestegen. Desondanks heeft JOB de bpv aangemerkt als een van haar speerpunten. De tevredenheid kan voor zowel BOL-

studenten als BBL-studenten verder omhoog en pleit JOB voor meer vrijheid in het kiezen van een stageplek door studenten zelf³. Kortom, voldoende reden om de mbo-instellingen in Nederland extra te stimuleren om aan de slag te gaan met het verbeteren van de bpv.

Mooie kans

Een van de voorwaarden om in aanmerking te komen voor het resultaatafhankelijke budget op basis van het plan, is dat de instelling zich committeert aan participatie in collegiale consultatie voor de bpv. De manier waarop de instelling dat doet, laat OCW vrij. Met het opnemen van deze voorwaarde beoogt OCW dat scholen van elkaar leren en dat kennisdeling wordt gestimuleerd; al met al om de leercultuur in het mbo te versterken. Volgens de expertgroep collegiaal leren⁴ biedt dit een mooie kans voor scholen, want leren van elkaar heeft veel potentie om de kwaliteit van het onderwijs te versterken. Echter het goed van de grond krijgen van collegiaal leren vraagt nog al wat, blijkend uit eigen ervaringen en een inventarisatie gedaan door het NCP EQAVET. Met dit artikel hoopt de expertgroep de gedachten van de lezers over collegiaal leren aan te scherpen, zodat zij beter beslagen

¹ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2016). *Handreiking verbeterplan bpv 2016-2018*.

² Inspectie van het Onderwijs. (2015). *De Staat van het Onderwijs. Onderwijsverslag 2014/2015*.

³ Jongeren organisatie beroepsonderwijs. (2016). *JOB-monitor 2016*.

⁴ De expertgroep collegiaal leren is opgezet door het NCP EQAVET en bestaat uit een docent van de

BVMBO, een kwaliteitsadviseur van het kwaliteitsnetwerk MBO, een docent en kwaliteitsadviseur van ROC A12 en een medewerker van het NCP EQAVET. Het NCP EQAVET is het nationale coördinatiepunt EQAVET. Het NCP stimuleert in Nederland en Europa waar mogelijk het werken aan kwaliteitsborging in het mbo.

ten ijs komen bij het ontwikkelen en uitvoeren van hun bpv-verbeterplannen.

Wat is collegiaal leren?

Allereerst is het van belang om goed scherp te krijgen wat collegiale consultatie is. Het doel, zoals hierboven aangegeven, is het stimuleren van het leren van elkaar. Leren van elkaar kent verschillende vormen, waarvan collegiale consultatie er één van is. Andere vormen van leren van elkaar zijn peer review, visitatie, intervisie, community of practice. Omdat er veel verschillende vormen zijn heeft de expertgroep gekozen voor de bredere term collegiaal leren. Waar het in essentie omgaat, is dat je leert van elkaar; van peers met als doel om je handelen te verbeteren om zo de onderwijskwaliteit te verhogen. Het gaat om het op gang brengen van een leerproces, waarvan aspecten zoals reflecteren, het ontvangen van feedback op je eigen handelen en het zien of horen van goede ideeën of voorbeelden wezenlijk onderdeel uitmaken. Hierdoor ontstaan nieuwe inzichten waardoor je je handelen kunt verbeteren. Een groot voordeel van collegiaal leren is dat er geen transfer nodig is van het geleerde, want de eigen praktijk staat namelijk centraal. Hierop door redenerend heeft collegiaal leren een persoonlijk, relationeel karakter. Het gaat over je eigen handelen, je leert vanuit je eigen context in goed contact met een peer.

Leren alle niveaus

De drie belangrijke spelers als het gaat om de bpv zijn de student, de bpv-begeleider van een opleiding of een team en de praktijkopleider van het leerbedrijf. Zij vormen de driehoek waarbinnen de bpv vorm krijgt. Daaromheen zit een cirkel van betrokkenen zoals het onderwijsteam, het management en collega's

van het leerbedrijf. Op een grotere afstand zit daar een cirkel van betrokken omheen, zoals het management van de instelling, samenwerkingsverbanden tussen scholen en bedrijven et cetera. Voor het realiseren van verbeteringen ligt een belangrijke rol weggelegd voor de direct betrokkenen, de zogenoemde driehoek. Op het niveau van de opleiding zullen verbeteringen merkbaar moeten zijn, dat is de plek waar de verbeteringen zullen moeten landen. Instellingen wordt gevraagd om een verbeterplan voor de bpv in het kader van de kwaliteitsafspraken op te leveren. Het gaat om een verbeterplan per instelling. Veel instellingen zorgen in een plan voor maatwerk per sector of locatie, maar is er ook genoeg ruimte of invulling ingebouwd voor het opleidingsniveau, voor onderwijsteams in relatie met hun regionale netwerk van bedrijven? Worden teams voldoende in de gelegenheid gesteld om te leren, om oplossingen voor verbeteringen te vinden passend bij de verbeterpunten die gelden voor hun opleidingen?

Om de verbeteringen op het niveau van de opleiding te laten slagen, is optimale ondersteuning op alle lagen van de organisatie, zoals de sector of het centrale niveau, nodig. Het werk wat gebeurt rondom de bpv op de verschillende lagen en het verbeteren ervan zou goed op elkaar afgestemd moeten zijn. Om het verbeteren op alle niveaus te stimuleren zou het mooi zijn als er op alle niveaus sprake zou kunnen zijn van collegiaal leren; van bestuurders die leren van elkaar tot aan teams en docenten die leren van elkaar. Vanuit de expertgroep pleiten wij dan ook voor collegiaal leren op alle niveaus. Collegiaal leren op het niveau van de opleiding sluit aan bij de wens van de minister om bij het collegiale leren de bpv-begeleider en praktijkopleider te betrekken. Bovendien geldt vanwege het persoonlijke en relationele karakter van

collegiaal leren dat er geleerd wordt, wanneer je er zelf bij betrokken bent; de kennis ontstaat in het contact dat je hebt met je peers.

Eigen initiatief

Een uitdaging is vervolgens om vorm te geven aan collegiaal leren. Vanuit een inventarisatie die het NCP EQAVET (2015) heeft gedaan, blijkt dat veel docenten meer van elkaar zouden willen leren, maar dat dit nog niet goed van de grond komt. Ze staan er positief tegenover, maar noemen ook belemmeringen, zoals geen tijd, onveilige sfeer en het soms als verplicht ervaren. Om hier goed om mee om te gaan, adviseert de expertgroep om ervoor te zorgen dat teams, docenten, kwaliteitszorgmedewerkers, bestuurders of andere medewerkers van instellingen zelf vorm geven aan collegiaal leren. Echter zelf het initiatief nemen zal niet heel snel gebeuren. Door het bijwonen van een workshop, het volgen van een training collegiaal leren of het lezen van informatie op internet, kunnen teams en medewerkers een eindje op weg

geholpen worden. Met meer informatie weet je wat je kunt doen om collegiaal vorm te geven en kun je een vorm kiezen die het best bij je past. Voor bestuurders is de vorm collegiale consultatie waarschijnlijk het meest geschikt, voor docenten past misschien intervisie aan de hand van een casus uit de praktijk of het meekijken (observeren) bij elkaar beter.

Tot slot

Kortom, de verplichting om het leren van elkaar op te nemen in de verbeterplannen voor de bpv biedt een mooie kans voor scholen om de kwaliteit van de bpv te verbeteren. Om dit goed van de grond te laten komen is het nodig om goed te weten wat collegiaal leren is, zou het mooi zijn als op alle lagen van de organisatie van elkaar geleerd kan worden en werkt het het beste als degenen die leren hier zelf vorm aangeven. De expertgroep collegiaal leren wenst u veel succes met het collegiaal leren en het uitvoeren van de bpv-verbeterplannen. Mocht u geïnteresseerd zijn in meer informatie en/of instrumenten over college leren, kunt u kijken op: www.eqavet.nl.